قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى

اڭىز ـ ەرتەگىلەر

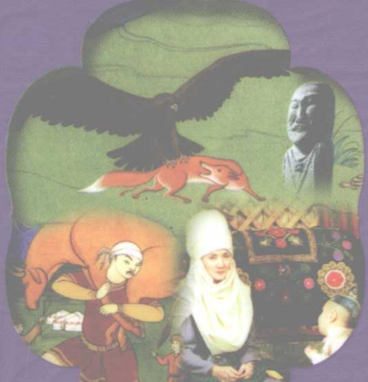

7

شينجياڭ حالىق باسپاسى

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى

اڭىز - ەرتەگىلەر

7

شينجياڭ حالىق باسپاسى

ٴۇرىمجى 2008

图书在版编目(CIP)数据

民间故事与传说.7: 哈萨克文/布尔力克 编. 乌鲁木齐:
新疆人民出版社, 2008.11
ISBN 978-7-228-12041-3

Ⅰ. 民… Ⅱ. 布… Ⅲ. —哈萨克族—民间故事—作品集—中国—
哈萨克语（中国少数民族语言） Ⅳ. I277.3

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 178655 号

责任编辑:阿布都哈依木
责任校对:乌吾提
封面设计:夏提克

中国哈萨克民间文学大典—
故事与传说(哈萨克文)
(7)
布尔力克 编

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码: 830001)
新疆新华书店发行
新疆八百印务有限公司印刷
880×1230 毫米 32 开本 10 印张
2008 年 11 月第 1 版 2008 年 11 月第 1 次印刷
印数: 1—3000

ISBN 978-7-228-12041-3 定价: 15.00 元

از ۇلتتاردىڭ تاڭداۋلى كىتاپتاردىن شىعارۋعا ارنالعان مەملە-
كەتتىك قارجى ارقىلى دەمەلگەن نىشان

全国少数民族出版资金资助项目

جاۋاپتى رەداكتور: ٴابدىقايىم زىكىريا ۇلى
كوررەكتور: ٴماۋلىت ٴشارىپ ۇلى
مۇقاباسىن جوبالاعان: شاتتىق اڭسا

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى —

اڭىز - ەرتەگىلەر

(7)

باسپاعا دايىنداعان: بىرلىك ناۋكەن ۇلى

*

شينجياڭ حالىق باسپاسى باستىردى
(ٴۇرىمجى قالاسى، ۆكتوستىك ازاتتىق كوشەسى، 348 - اۋلا)
شينجياڭ شينحۋا كىتاپ دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شينجياڭ باباي باسپا ىستەرى شەكتى سەرىكتىگىندە باسىلدى
فورمات 1/32 1230×880، 10 باسپا تاباق
2008 - جىل، قاراشا، 1 - باسپاسى
2008 - جىل، قاراشا، 1 - باسىلۋى
تيراجى: 1 — 3000
ISBN 978-7-228-12041-3
باعاسى: 15.00 يۋان

باسىيادان

قازاق حالقىنىڭ اۋىز ادەبيەتى ٴوزىنىڭ كوركەمدىك ـ
يدەيالىق نارىمەن، ەستەتيكالىق قۋات ـ تەگەۋرىنىمەن، ٴتۇر ـ
جانرلارىنىڭ مولدىعىمەن، تاقىرىپتىق جانە سيۋجەتتىك
بايلىعىمەن، قوعامدىق ـ الەۋمەتتىك جانە تاربيەلىك تەرەڭ ٴمان ـ
مازمۇنىمەن ەرەكشەلەنەدى . ول كونە تاس داۋىرىندە پايدا بولىپ،
تۇركىلىك تۇستى باستان كەشىرگەن، ودان بەرى دە قازاق
حالقىنىڭ قالىپتاسۋ تاريحىمەن بىتە قايناسىپ، بىرگە جاساپ
كەلە جاتقان تەڭدەسى جوق رۋحاني مۇرا. ول بايىرعى اتا ـ
بابالارىمىزدىڭ نانىم ـ سەنىمدەرىنەن، تاريحىنان، تۇرمىس ـ
تىرشىلىگىنەن، اسىل ـ ارمانى، بيىك مۇراتىنان جان ـ جاقتى
ماعلۇمات بەرەدى ٴارى ۇلتتىق رۋحاني مادەنيەتتىڭ عاسىرلار
تىزبەگىندەگى تاريحي وزگەرىسىن، ەتنيكالىق سانامەن قارايلاس
ٴجۇرىپ وتكەن جولىن دا كوز الدىمىزعا ەلەستەتە الادى . اۋىز
ادەبيەتىنىڭ شىعارۋشىسى دا، تاراتۋشىسى دا، تىڭداۋشىسى دا —
حالىق. سوندىقتان ول شىن مانىندە، حالىقتىڭ ٴوز ەنشىسى
بولىپ تابىلادى . ياعني اۋىز ادەبيەتى — حالىق
شىعارماشىلىعىنىڭ ايرىقشا سالاسى، اۋىزشا شىعارىلىپ، اۋىزشا
تاراعان كوركەم ادەبي تۋىندىلاردىڭ جيىنتىق اتاۋى. سونىمەن
بىرگە عىلىم مەن مادەنيەتتە «حالىق شىعارماشىلىعى»،
«حالىقتىڭ اۋىزشا ٴسوز ونەرى» دەيتىن اتاۋلار دا وسىعان جاقىن
ماعىنادا قولدانىلادى. 1846 ـ جىلى اعىلشىن عالىمى ۆيليام
تومس ۇسىنعان فولكلور (اعىلشىنشا حالىق دانالىعى) ٴسوزى دە

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

اۋىز ادەبيەتى اتاۋى ٴۇشىن حالىقارالىق علمي اتاۋ رەتىندە قابىلدانعان. بۇلاردىڭ قاي - قايسىسى دا ٴبىرىنىڭ ورنىنا ٴبىرى قولدانىلىپ كەلەدى. باتىس ەۆروپا، امەريكا، اۆستراليا حالىقتارىنىڭ ۇعىمىندا بۇل ٴسوزدىڭ ماعىناسى تىم اۋقىمدى، ول حالىقتىڭ كيىم - كەشەك، قۇرال - جابدىق، ادەت - عۇرىپ، تۇرمىس - سالت، نانىم - سەنىم، سونداي- اق، ٴتۇرلى كوركەمونەرىن (پوەزيا، مۋزيكا، ٴبي، ويۋ - ورنەك، توقىما ونەرى، ت. ب) تۇتاستاي اتاۋ ٴۇشىن قولدانىلادى. بۇل جاعىنان العاندا ول تەك اۋىز ادەبيەتىن عانا ەمەس، «ەتنولوگيا»، «ەتنو مادەنيەت» دەيتىن ۇعىمدارمەن دە ساباقتاسىپ، ماعىنالاسىپ جاتادى. قازاق ادەبيەت تانۋ علىمىنداعى «اۋىز ادەبيەت» دەگەن ۇعىم دا «فولكلوردىڭ» وسى مانىمەن ساباقتاس دەپ قاراۋعا ابدەن بولادى. بۇلار ٴبىرىن - ٴبىرى تولىق سيپاتتاي بەرەدى. اۋىز ادەبيەتىن زەرتتەيتىن علىمدى «فولكلور» دەپ اتاۋىمىزدا وسىعان بايلانىستى.

ٴبىز وسى ۇستانىمدى باسشىلىققا الا وتىرىپ، قازاق ادەبيەتىنە ەڭبەك سىڭىرگەن ٴبىر ٴبولىم عالىمداردى نەشە مارتە شەكە ٴتۇيىستىرىپ «قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى» دەگەن فولكلور اتاۋىنا سيىمدى تاقىرىپتا ۇلاسپالى كىتاپ شىعارۋدى مىندەتكە الدىق. ماقسات — فولكلورعا جاتاتىن دۇنيەلەردى شاما بار تولىق قامتۋ. ويتكەنى، كوشپەلى قوعامدا فولكلور بەلگىلى ٴبىر الەۋمەتتىك توپتىڭ عانا شىعارماشىلىعى ەمەس، جالپى حالىقتىڭ حانى مەن قاراسىنا، باتىرى مەن بيىنە، بايى مەن كەدەيىنە ورتاق ونەر، امبەگە تيەسەلى مۇرا. سول تۇستا بۇكىل قوعام اۋىزشا ونەر مەكتەبى بولدى. وسىعان لايىق اۋىز ادەبيەتىنىڭ جۇگى دە وراسان زور بولدى. حالىقتىڭ تاريحي زەردەسى، فيلوسوفيالىق وي - تۇيىندەرى، پەداگوگيكالىق

تاجىريبەسى، ادامگەرشىلىك ولشەمدەرى، كاسىپتىك ادەبيەتكە ٴتان كوركەمدىك سۋرانىستارى، تەاترلىق ونەرگە تيەسەلى ەسەسى اۋىز ادەبيەتىنە جۇكتەلدى. ٴىس جۇزىندە اۋىز ادەبيەتىنىڭ ارالاسپايتىن سالاسى قالعان جوق. ٴبىز بايىرعى اتا - بابالارىمىزدىڭ وسىنداي ونەر مەكتەبىنەن جارالعان بارلىق دۇنيەلەرىنىڭ باسىن بىرىكتىرىپ جالپى حالىققا، كەلەر ۇرپاققا، زەردەلى زەرتتەرمەندەرگە تابىس ەتۋ ماقساتىندا «قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسىن» الدارىڭىزعا تارتتىق.

قازاق اۋىز ادەبيەتى ۇلكەن تولعادان باسپا ٴسوز بەتتەرىندە جارىق كورىپ بولدى. ٴبىراق، ٴالى دە شاشىراندى كۇيدە. رەفورما جاساپ، ەسىك اشۋدان بەرگى 30 جىل بويى شينجياڭ حالىق باسپاسىنان اڭىز - ەرتەگىلەر، قارا ولەڭدەر، قيسا - داستاندار، قازاق ەشىلىگى، دەنە تاربيە، ۇلتتىق اس - تاعامدار، ت.ب. فولكلورعا قاتىستى دۇنيەلەر ۇزبەي جارىق كورىپ كەلەدى. 1979-جىلدان باستاپ «شالعىن» جۋرنالىن شىعارىپ اۋىز ادەبيەتىنىڭ العاشقى سونى مۇرالارىن جيناپ، تۇڭعىش توپتا باسىلىم كورسەتتى. ٴبىز بۇل جولى وسى نۇسقالاردى نەگىزگە الا وتىرىپ جانە ەلىمىزدىڭ ٴىشى - سىرتىندا باسىلىم تاپقان نۇسقالارىن سالىستىرۋ، سارالاۋ، تولىقتاۋ، رەتتەۋ ارقىلى جانرلار بويىنشا جۇيەلى قۇراستىرىپ وتىرمىز.

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ ٴتۇر - جانرلارى مول جانە كۇردەلى بولىپ كەلەتىندىكتەن جانرلىق جاقتان ٴبولۋ بىزگە قيىندىق تۋدىردى. ٴتۇرلى تانىمدار ارا تالاس - تارتىستان سوڭ اقىندار ايتىسى، اڭىز - ەرتەگىلەر، باتالار، جاڭىلتپاشتار، جۇمباقتار، جىراۋلار جىرلارى، زارى - جارعىلار، كۇلدىرگىلەر، قارا ولەڭدەر. قيسا - داستاندار، ماقال - ماتەلدەر، مىسال - تامسىلدەر. تۇرمىس - سالت جىرلارى، ۇلەسكەرلەر، ۇلتتىق

ويىندار، حالىق اندەرى، شەجىرە، شەشەندىك سوزدەر دەپ ون سەگىز توپقا جىكتەدىك. عىلمي ٴبولۋ جاعىنا قاتاڭ تالاپ قويعانىمىزبەن كەيبىر وقشاۋ قالاتىن جانرلاردى وسى توپتىڭ ىڭعايلى بىرىنە تەلىدىك. مىسالى: ميفتەرگە قايسىلار جاتادى، اڭىزدارعا قايسىلار جاتادى دەگەن سياقتى ماسەلەلەرگە كەلگەندە پىكىر بىرلىگىنە كەلە الماعاندىقتان «اڭىز - ەرتەگىلەر» دەگەن ٴبىر اتپەن جىبەرىپ ىڭعايىنا قاراي ورنالاستىردىق. ماقال - ماتەلدەر بۇدان بۇرىنعى باسىلىمداردىڭ جانە شەتەلدەگى باسىلىمداردىڭ بارىندە تاقىرىپتارعا بولىنگەن، ٴبىراق، مۇندايدا ماقال - ماتەلدەر وتە كوپ قايتالانادى، ويتكەنى، قازاقتىڭ ٴبىر ماقالى بىرنەشە ماعىنا بەرىپ، بىرنەشە تاقىرىپتى قامتيدى. سوندىقتان ٴبىز الفاۆيت تارتىپكە سالىپ (ٴبىرىنشى جولدىڭ ٴبىرىنشى دىبىسىن نەگىزگە الىپ) شىعاردىق. حالىق اندەرىنىڭ قاي ٴبىرىن السا تا تۋلۋ اڭىزى، تاريحى بار ٴارى حالىقتىق قاسيەتى بويىنشا كوپ ۆاريانتى. ٴبىز حالىق اراسىنا ەڭ كوپ تاراعان ٴبىر نەمەسە بىرنەشە ۆاريانتىن نەگىز ەتتىك. سونىمەن بىرگە مۇمكىندىگىنشە ەڭ بايىرعى نۇسقاسىن الۋدى ولشەم ەتتىك. ال، بەتاشار مەن باتالار تومىندا دا وسى ٴۇردىستى ۇستاندىق، نەگىزىنەن حالىقتىق سيپات العان تۇندىلاردى بەردىك. قالعان پىكىردى وقىرمان ٴوز قولدارىنا العان سوڭ ايتار دەپ وسى بويىنشا باسۋعا كەلىستىك.

شينجياڭ حالىق باسپاسى

2008 - جىل، شىلدە

مازمۇنى

ەر توستىك... 1
مەرگەن مەن پىشاقشى.............................. 40
مۇنڭا مەن رازى، قۇداي رازى........................ 45
نىساپسىز.. 46
نيەتى بۇزىلعان حان................................... 50
وقۋدىڭ ٴتۇبىن ىزدەگەن جىگىت.................... 52
وتىنشى بالا مەن وڭازا شال......................... 57.
وپاسىز تۋىس...58.
وتىرىك پەن شىنىنىڭ اراسى........................ 69
ونەرشىبايدىڭ بالاسى................................. 72
ونەر ورگە شىعارادى.................................. 81
وتىرىكشى ٴدارۋىش.................................... 86
ونەگە.. 90
... ونەر ساتقان ەدىم................................... 96
ساۋەگەي شال.. 98
سىرلى تالىس.. 102
سۇڭعىلا سۋ ادامى...................................... 104
ساياحاتشى مەن جاتىپ ىشەر.......................... 107
سىنشىنىڭ بالاسى....................................... 108
ٴسالىمجان.. 111
ساۋاتسىز مولدا... 121
ٴتۇسىن ىزدەگەن جىگىت.................................. 123
تاپقىر تازشا... 132
توعىز توڭقىلداق پەن ٴبىر شىڭكىلدەك............. 134

تازشانىڭ قىرىق وتىرىگى........................ 140

ٴتۇس جانە ٴۇش اۋىز ٴسوز...................... 157

تازشا بالانىڭ تاعدىرى........................ 163

تازشا بالا.................................... 180

تاز راقىم..................................... 189

تەمىر بالۋان.................................. 196

تورە مەن قارا................................. 197

تاپقىر تامىرشى................................ 201

توقسان يمام، توقسان مەشىت.................... 204

تيىرمەنشى باي................................. 209

تۇرلەنبايدىڭ ٴتۇرىن ۇيرەنۋ.................... 216

توردامالى باتىر............................... 221

تويىمسىز كەمپىر............................... 225

ۇرى مەن جالگۇر................................ 229

ٴۋازىر بولعان اعاششى.......................... 238

ۇلىقپان حاكىم................................. 239

ۇرىلاردىڭ سىناسۋى............................. 244

ٴۇش اۋىز ٴسوز.................................. 247

ٴۇش ۇرى.. 251

ٴۇش تۇتام...................................... 254

ٴۇش جولاۋشى.................................... 257

ٴدىلدا.. 258

ۇيرەنىستەن عوي................................. 262

شۇناق مولدا مەن تۇتام.......................... 264

شىنشىل تاز..................................... 272

شەشەن بالا..................................... 276

حانزادا مەن بەكزادا........................... 281

حاننىڭ ٴۇش ۇلى................................. 290

حان مەن ٴۋازىر 295
حاننىڭ پايدالى وكىمى.......................... 301
ىنتىماق.. 304
ٴۋش جالقاۋ.................................... 308

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

ەر توستىك

ەرتە زاماندا ەرنازار دەگەن كىسى بولىپتى. ەرنازاردىڭ ٴتورت تۇلىك مالى ساي بولىپتى. قورا تولعان قويلارى، ماتاۋ تولعان تۇيەلەرى، ٴۇرىس تولعان جىلقىلارى بولىپتى. ەرنازاردىڭ سەگىز ۇلى بولىپتى. ٴبىر جىلى ۇلكەن جۇت بولىپ، ەل مالىن الىسقا، وتارعا ايداپ كەتىپتى. ەرنازاردىڭ سەگىز ۇلى دا سونىڭ ىشىندە كەتىپتى. ٴبىر قىستىق ازىعىن الىپ، كەمپىرى مەن ەرنازار ۇيىندە قالىپتى. ەرنازاردىڭ سەگىز ۇلى سول كەتكەننەن حابارسىز كەتەدى. ايلار وتەدى — كەلمەيدى، جىلدار وتەدى — كەلمەيدى، ەرنازاردىڭ ازىعى تاۋسىلادى، اشىقتى. جەيتىن تاماق تاپپادى. كەمپىرى مەن ەكەۋىنىڭ ورنىنان تۇرۋعا الدەرى ارەڭ - ارەڭ كەلەدى.

ٴبىر كۇنى كەشكە جاقىن كەمپىرى توسەگىنەن تۇرىپ، ٴۇيىنىڭ تۇندىگىن اشادى. تۇرۋعا مۇرساسى كەلمەي جاتقان شال شاڭىراققا قاراسا، شاڭىراقتىڭ كۇلدىرەۋىشىندە كەرۋلى تۇرعان كەر بيەنىڭ توستىگى كوزىنە تۇسەدى. ەرنازار قۋانىپ، ەسى شىعادى.

— كەمپىر، ٴشۇيىنشى! كەرۋلى كەر بيەنىڭ توستىگى مايلى كورىنەدى. بول، جىلدام اسىپ جىبەرشى، — دەيدى.

ٴسويتىپ بۇلار توستىكتى قازانعا سالادى. توستىكتى اسىپ جەپ، شال مەن كەمپىر الدەنەدى. ۇزاماي كەمپىر جۇكتى بولادى. مەزگىلى تولىپ بوسانادى. ٴبىر ۇل تۋادى، ونىڭ اتىن توستىك جەگەن سوڭ بىتكەن بالا دەپ توستىك قويادى.

توستىك وزگەشە بالا بولىپ وسەدى. ٴبىر ايدا ٴبىر جاستاعى بالاداي، ەكى ايدا ەكى جاستاعى بالاداي، ٴۇش ايدا ٴۇش جاستاعى

بالاداي. ٴبىر جىلدا ون بەستەگى جاس وسپىرىمدەي بولىپ، ەكى جاسىندا الىسقان كىسىلەرىن الىپ ۇراتىن بالا بولادى. ساداق تارتىپ ۇيرەنەدى، تارتقان ساداعىن توعىز قابات كەتپەنىنەن وتكىزەدى. اڭ اۋلاپ، قۇس اتىپ كارى اكەسى مەن شەشەسىن اسىرايدى.

تۋستىك ٴبىر كۇنى اۋىلدىڭ اراسىندا وتىرعان تارعاقتى ساداقپەن تارتىپ قالادى. ساداق تارعاقتىڭ قاناتىن ٴۇزىپ كەتەدى. تارعاق جىعىلماي ٴبىر قاناتىن سابالاپ قاشا بەرەدى. تۋستىك ۇستايىن دەپ قۋىپ جۇرەدى. ٴسويتىپ جۇرگەندە، تارعاق ٴبىر كەمپىردىڭ ورمەگىنىڭ ۇستىنەن قارعىپ وتەدى. قۋىپ كەلە جاتقان تۋستىك تە ورمەكتەن سەكىرەدى، سويتكەندە تۋستىكتىڭ ٴبىر باقايى ورمەكتى ٴىلىپ كەتەدى. ورمەكتىڭ ٴبىرسىپىرا ٴجىبى ٴۇزىلىپ قالادى.

ورمەك توقىپ وتىرعان كەمپىر:

— اللا عانا كوك شەشەك - اي، ورمەگىمدى ٴۇزىپ كەتتىڭ - اۋ! ەرتەدەن قارا كەشكە ٴبويتىپ جار قۋالاپ، تورعاي اتقانشا، تەنتىرەپ كەتكەن سەگىز اعاڭدى تاۋىپ الساڭ بولماي ما؟ — دەپ قارعاپ - سىلەيدى.

تۋستىك كەمپىرگە جاۋاپ قايىرا الماي، ونىڭ سوزىنە قاتتى قورلانادى. اسىرەسە، «تەنتىرەپ كەتكەن سەگىز اعاڭ» دەگەن ٴسوز وعان قاتتى تيەدى. تۋستىك بۇرىن اعالارى بارىن ەستىگەن جوق ەكەن. اكە - شەشەسى تۋستىككە ونى ايتپايدى ەكەن. كەمپىرگە ٴسوز قايىرا الماي، تۋستىك جۇگىرگەن بەتىمەن ۇيىنە كەلەدى. اتىپ اكەلگەن قۇستارىن لاقتىرىپ تاستاپ، وتىرا كەتەدى. تۋستىكتىڭ اشۋلى ٴتۇرىن كورىپ شەشەسى:

— ساعان نە بولدى؟ كىممەن جاڭجالداستىڭ؟ — دەپ سۇرايدى.

تۋستىك كەمپىردىڭ ٴسوزىن تۇگەلىمەن شەشەسىنە ايتادى.

— اعالارىم قايدا؟ نەگە كەلمەيدى؟ ىزدەپ تاۋىپ اكەلەمىن! — دەيدى.

شەشەسى:

— قاقباس كەمپىر وتىرىك ايتادى. سەنىڭ اعالارىڭ بولعان جوق، ونىڭ سوزىنە نانبا، — دەيدى. ءسويتىپ توستىكتى ناندىرىپ قويادى.

تاعى ءبىر كۇنى توستىك ويناپ ءجۇرىپ الگى كەمپىردىڭ جالعىز بالاسىن جۇدىرىعىمەن قويىپ جىبەرسە، بالا ءولىپ قالادى. كەمپىر توستىكتى بۇرىنعىدان دا جامان قارعاپ - سىلەيدى.

— قىرشىنىڭنان قيىلعىر، توستىك! مەنىڭ جالعىز بالاما ءالىڭ جەتكەنشە، ايدالادا تەنتىرەپ ولگەن سەگىز اعاڭنىڭ قۇراعان سۇيەگىن تاۋىپ الساڭ بولماي ما؟ — دەيدى.

كەمپىردىڭ ءسوزى توستىككە وي سالادى. شەشەسىنەن اعالارىن سۇرايدى. شەشەسى شىنىن ايتادى:

— سەگىز اعاڭنىڭ بارى راس، جۇت جىلى كەتىپ ەدى، سودان قايتقان جوق، قايدا جۇرگەندەرىن بىلمەيمىز، — دەيدى.

توستىك اعالارىن ىزدەۋ قامىنا كىرىسەدى. كەمپىر - شالعا اڭ مەن قۇستىڭ ەتىن قاقتاپ ءۇيىپ بەرەدى دە، جولعا شىعادى. بەلىنە ساداق بايلانادى، قولىنا تەمىر تاياق الادى، اياعىنا تەمىر ەتىك كيەدى. اي جۇرەدى، جىل جۇرەدى، تالاي ەلدى، تالاي جەردى ارالايدى. جولداسى دا — ساداعى، ازىعى دا — ساداعى، جولىندا كەز كەلگەن اڭدى اتىپ جەپ وتىرادى. تەمىر ەتىكتەن تەڭگەدەي، تەمىر تاياقتان تەبەندەي قالعاندا، الىستان ساعىم كوتەرگەن بەل كورىنەدى. ءولدىم - تالدىم دەپ كەلىپ بەلگە شىقسا، قاراۋىتقان قالىڭ جىلقى كورىنەدى. جىلقىنىڭ ار جاعىندا ەل كورىنەدى. جىلقىعا كەلسە، جىلقىنىڭ ىشىندە ىڭگۋلى قارا قوس تۇر. قوسقا كىرسە: اسۋلى موسى، ءىلۋلى باقىر تۇر. باقىردىڭ ءىشى ىسقان

ەتپەن تولى ەكەن. توستىك ەتكە تويىپ الادى دا ەلگە قاراي جۇرەدى.

توستىكتىڭ كەلگەن ەلى اس بەرىپ جاتقان ەل ەكەن. «اعالارىمدى وسى استان ىزدەپ كورەيىن» دەپ اسقا تىگىلگەن قالىڭ ٴۇيدى جاعالاپ قىدىرا باستايدى. ارىقتاعان، ازعان، كيىمى جىرتىق - جىرتىق توستىكتى ەشكىم ەسكەرمەيدى. جاياۋ جۇرگەن ادامدى كىم ٴبىلسىن؟ ٴسويتىپ كەلە جاتسا، تاباقشىلار ٴبىر جەردە «ەرنازاردىڭ سەگىزىنە تارت، ەرنازاردىڭ سەگىزىنە تارت» — دەپ شۋىلداسىپ ٴجۇر ەكەن. ەرنازاردىڭ سەگىزىن كورەيىن دەپ ۇيگە كىرمەك بولسا، تاباقشىلار توستىكتى كەيىن قاراي سۇيىرەپ، قاقپالاي بەرەدى. «قايىرشى نەمە، ٴالى ەتكە تويمادىڭ با؟» — دەپ جەكىرىپ ۇرىسادى. توستىك وعان شىداماي، تاباقشانىڭ بىرەۋىن جۇدىرىقپەن قويىپ قالىپ مۇرتتاي تۇسىرەدى. جۇرت جينالىپ قالادى.

— كىم كەرەك؟ نەعىپ جۇرگەن ادامسىڭ؟ — دەپ توستىكتەن ٴجون سۇرايدى.

توستىك:

— ماعان ەرنازاردىڭ سەگىزى كەرەك، اداسىپ كەتكەن سەگىز اعامدى ىزدەپ ٴجۇرمىن، — دەيدى.

سول ارادا ەرنازاردىڭ سەگىزى ٴجون سۇراسىپ توستىكپەن جىلاپ - سىقتاپ تانىسادى.

ەرنازاردىڭ سەگىزى ەلدەن اداسقانىنان كەيىن، جوتتان قالعان جالعىز كۇرەڭ بيەنى باعىپ، سودان كوپ جىلقى وسىرگەن ەكەن. باعانائى كوپ جىلقى سولاردىكى ەكەن. توستىكتەن ەلىنىڭ ٴجونىن بىلگەن سوڭ. ولار دا قايتپاق بولادى.

توعىزى توعىز جاعىنان شىعىپ قالىڭ جىلقىنى ايداي باستايدى. ٴبىراق جىلقى ۇيىلىپ، ٴبىر جاقتى بەت الىپ جۇرە المايدى. قانشا ايداسا دا سەرپىلىپ، العاشقى ايداعان جەرىنە

قايتىپ كەلەدى دە وتىرادى. توعىزى جىلقىنى نەشە كۇن ايدايدى، اياعىندا جۇرگىزە الماي جالىعادى.

ٴبىر كۇنى توستىك مىناداي ايلا تابادى: بارلىق جىلقىنىڭ باسى كۇرەڭ بيەنى ۇستاپ الىپ جىلقىنىڭ ورتاسىنداعى ٴبىر دوڭگە شىعارىپ بيەنى جىعىپ، ٴتورت اياعىن بۋادى دا قىل بۇراۋ سالىپ، تاقىمىن بۇرايدى. تاقىمى بۇرالعان سوڭ بيە قاتتى شىڭعىرادى. بيەنىڭ شىڭعىرعان داۋىسىنا شۇرقىراسىپ قالىڭ جىلقى جينالادى. جىلقى ابدەن جينالىپ بولدى - اۋ دەگەن كەزدە توستىك بيەنى تۇرعىزىپ الادى دا جەتەكتەي جونەلەدى. سوندا قالىڭ جىلقى ٴوز بەتىمەن بۇلاردىڭ سوڭىنان شۇباي بەرەدى. ەندى ەشقايسىسى دا جىلقى ايداپ الەك بولمايدى، كۇرەڭ بيەنى جەتەكتەپ جۇرەدى دە وتىرادى. قالىڭ جىلقى شۇبىرىپ ەرەدى دە وتىرادى. سۋدىڭ تۇنىعىن نىشە - نىشە، ٴشوپتىڭ سونىسىن جەي - جەي تالاي اسقاردان اسىپ، تالاي ٴشولدى باسىپ، توستىگى باستاپ، ەرنازاردىڭ سەگىزى امان - ەسەن ەلدەرىنە كەلەدى.

بالالارى امان - ەسەن كەلگەن سوڭ، ەرنازار ەل جيىپ، توي قىلادى. تۇيەدەن بۋرا، جىلقىدان ايعىر، تۇ بيە، قويدان قوشقار، قۇنان قوي سويىپ، قىمىزىن كولدەي، ەتىن تاۋداي قىلىپ قويادى. اق ساقال، قارا ساقالىن تۇگەل رازى قىلادى.

توي تارالعاننان كەيىن ەرنازار توعىز ۇلىن اياقتاندىرۋ قامىنا كىرىسەدى. توعىزىنا توعىز كەلىنشەك ىزدەيدى. كەلىنىنىڭ توعىزىن ٴبىر ۇيدەن تاپپاق بولىپ، ەل قىدىرادى. كوپ ەلدى ارالايدى. ٴبىراق، ەرنازاردىڭ ويلاعانىنداي توعىز قىز ٴبىر ۇيدەن تابىلمايدى.

ٴسويتىپ، ەرنازار كۇدەر ٴۇزىپ كەلە جاتسا، الدىنان ٴبىر اۋىل كورىنەدى. اۋىلدىڭ ورتاسىنداعى ٴبىر قوڭىر ٴۇيدىڭ تۇسىنا كەلىپ، قۇناق بولاتىنىدىعىن بىلدىرەدى. ۇيگە كىرسە،

كەرەگەسىنىڭ باسىندا سەگىز سىرعا ٴىلۋلى تۇر ەكەن، سونى كورگەن سوڭ ەرنازار ەڭكىلدەپ جىلاي باستايدى.

ٴۇيدىڭ بايبىشەسى ەرنازاردان:

— نەگە جىلادىڭ؟ — دەپ سۇرايدى.

— جىلاعان سەبەبىم: توعىز ۇلىم بار، سوعان توعىز كەلىنشەك ىزدەپ جۇرگەن ادامىن؛ توعىز ۇلىمنىڭ ٴبىر اكە-شەشەدەن تۋعانى سياقتى، توعىز كەلىنىمنىڭ دە ٴبىر اكە-شەشەدەن تۋعان بولۋىن ىزدەپ جۇرگەن ادامىن؛ كەرەگەنىڭ باسىنداعى كوپ سىرعانى كورگەندە تىلەگىمە جەتتىم عوي دەپ قۋانىپ قالىپ ەدىم، ساناسام بىرەۋى كەم ەكەن، سوعان جىلاپ وتىرمىن، — دەيدى ەرنازار.

— ەندەشە جىلاما. تاعى بىرەۋى بار، انە تۇر، — دەپ بايبىشە تۇسباقانان تاعى ٴبىر سىرعانى الىپ كەلەدى، — كەنجەكەيىمنىڭ سىرعاسى ەدى، مۇنى سەگىز قىزىمنىڭ سىرعاسىنا ارالاستىرمايمىن، انا قىزدارىم ٴبىر توبە، كەنجەكەيىم ٴبىر توبە. سوندىقتان، كەنجەكەيىمنىڭ سىرعاسى ولاردىكىنەن بولەك تۇرادى، — دەپ سىرعانى قايتادان ورنىنا ٴىلىپ قويادى.

ەرنازار وعان:

— سەنىڭ سەگىز قىزىڭ ٴبىر توبە، كەنجەكەيىڭ ٴبىر توبە بولسا، مەنىڭ سەگىز ۇلىم ٴبىر توبە، توستىگىم ٴبىر توبە ەدى، كەنجەكەيىڭ توستىگىمدىكى بولسىن، — دەيدى.

ٴسويتىپ، ەرنازار توعىز قىزعا قۇدا ٴتۇسىپ قايتادى.

ەرنازار كەلىندەرىن الىپ قايتۋعا توعىز ۇلىمەن ساپارعا شىعادى. جولدا بۇلارعا پەرىنىڭ قىزى بەكتورى كەزدەسەدى، ول ٴتوستىكتى كورىپ عاشىق بولادى، توستىكتى كەنجەكەيدەن ايىرىپ الۋ نيەتىنە كىرىسەدى.

ەرنازار توعىز ۇلىمەن كەنجەكەيدىڭ اۋىلىنا بارىپ، كوپ ۋاقىت جاتادى، وتىز كۇن ويىن، قىرىق كۇن تويىن ىستەتىپ،

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com